

CIRCUITS ARITMÈTICS

Índex de conceptes

- **Sumador Complet**
- **Sumador amb generació anticipada de carry**
- **Restador**
- **Sumador modificat**
- **ALU**

Un tipus especial d'aplicacions dels circuits combinacionals són la realització de **funcions aritmètiques**: **suma**, resta, producte, divisió.

Sumadors

Realitzen la suma de paraules de n bits.

Per realitzar la suma de 2 bits individuals es pot fer servir un circuit que es denomina *semi-sumador*.

Per sumar paraules de n bits ens caldrà tenir en compte a la suma de cada bit **l'arrossegament** (*carry*) del bit anterior en ordre de significació.

Semi-sumador (S.S.)(*Half Adder*)

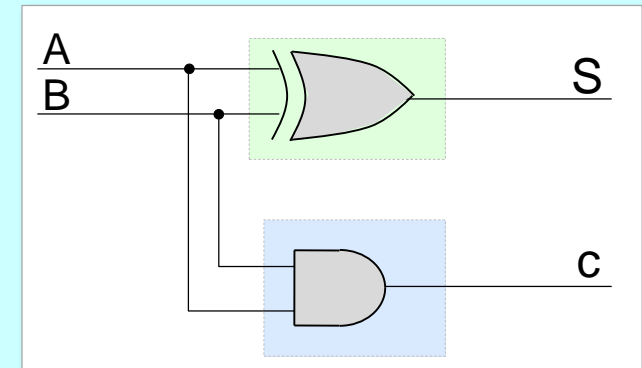
La suma de 2 bits ve donada a la taula següent:

A	B	S	c	Operació
0	0	0	0	$0+0=0$
0	1	1	0	$0+1=1$
1	0	1	0	$1+0=1$
1	1	0	1	$1+1=10 (=2)$

Si simplifiquem les dues funcions **S** (suma) i **c** (carry, arrossegament) per separat tenim:

$$S = \bar{A} \cdot B + A \cdot \bar{B} = A \oplus B$$
$$c = A \cdot B$$

Així, la funció suma de 2 bits serà la donada pel circuit semisumador (Half-adder, HA):

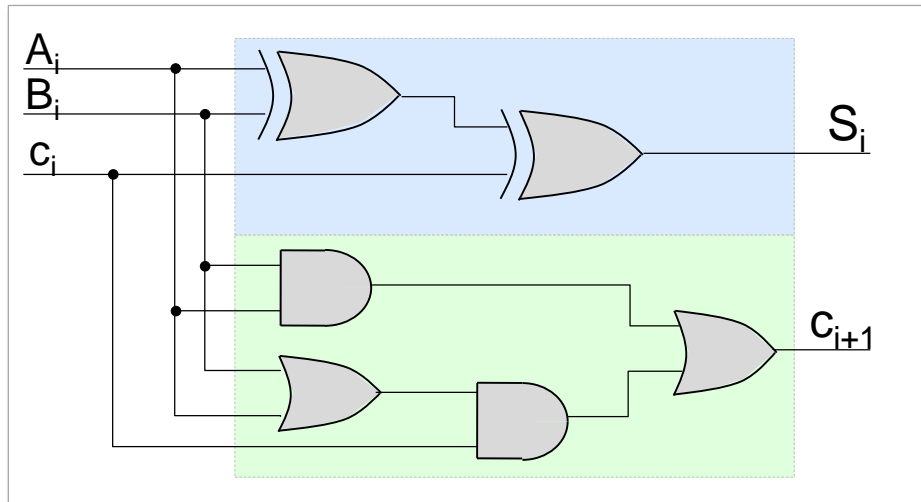

Sumador complet (S.C.) (*Full Adder*)

Per sumar números de 2 o més bits cal que tinguem present l'arrossegament (*carry*) que hem generat amb el bit anteriorment significatiu segons la taula següent:

Fent la simplificació per a les dues funcions S_i i c_{i+1} per separat obtenim el circuit següent:

c_i	A_i	B_i	S_i	c_{i+1}
0	0	0	0	0
0	0	1	1	0
0	1	0	1	0
0	1	1	0	1
1	0	0	1	0
1	0	1	0	1
1	1	0	0	1
1	1	1	1	1

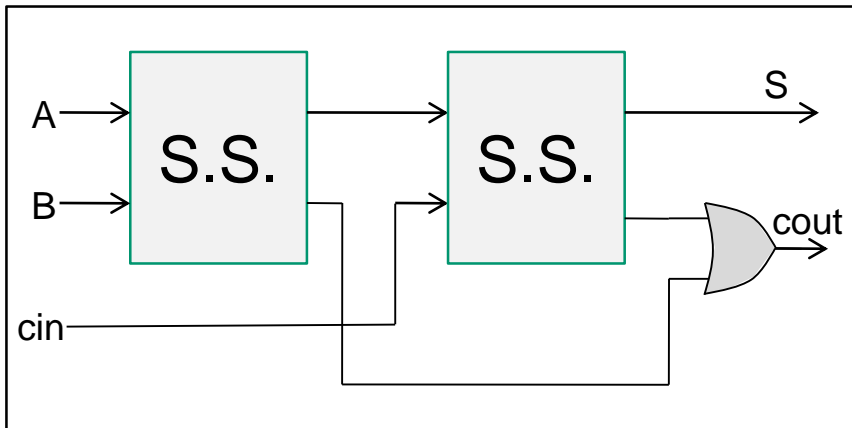
$$S_i = (A_i \oplus B_i) \oplus c_i$$

$$c_{i+1} = A_i \cdot B_i + c_i \cdot (A_i + B_i)$$

Sumador complet (S.C.)(*Full Adder*)

Per sumar números de 2 o més bits cal que tinguem present l'arrossegament (*carry*) que hem generat amb el bit anteriorment significatiu segons la taula següent:

També podem realitzar el sumador complet a partir de dos semisumadors

c_i	A_i	B_i	S_i	c_{i+1}
0	0	0	0	0
0	0	1	1	0
0	1	0	1	0
0	1	1	0	1
1	0	0	1	0
1	0	1	0	1
1	1	0	0	1
1	1	1	1	1

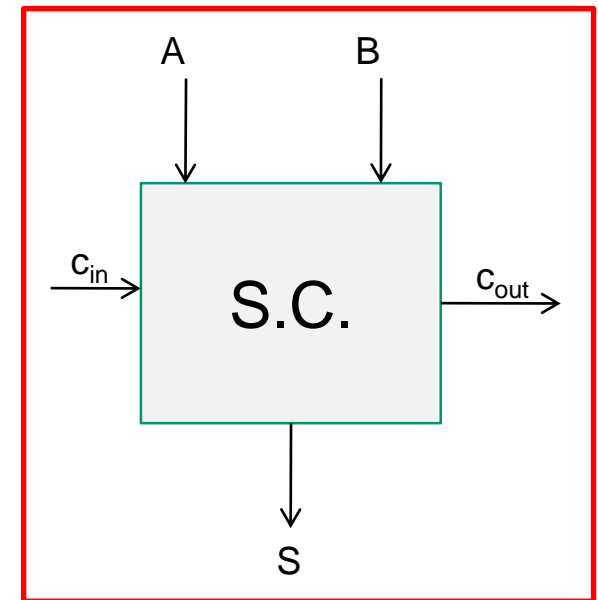
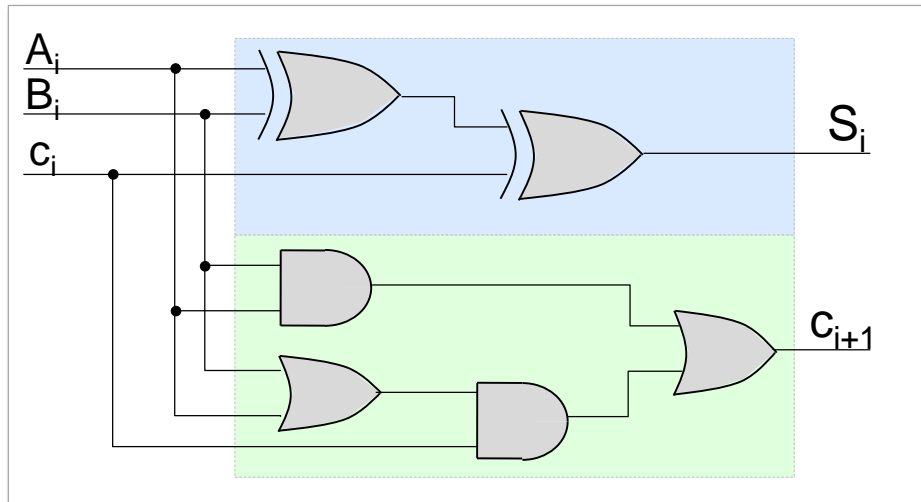
$$S_i = (A_i \oplus B_i) \oplus c_i$$

$$c_{i+1} = A_i \cdot B_i + c_i \cdot (A_i + B_i)$$

Sumador complet (S.C.) (*Full Adder*)

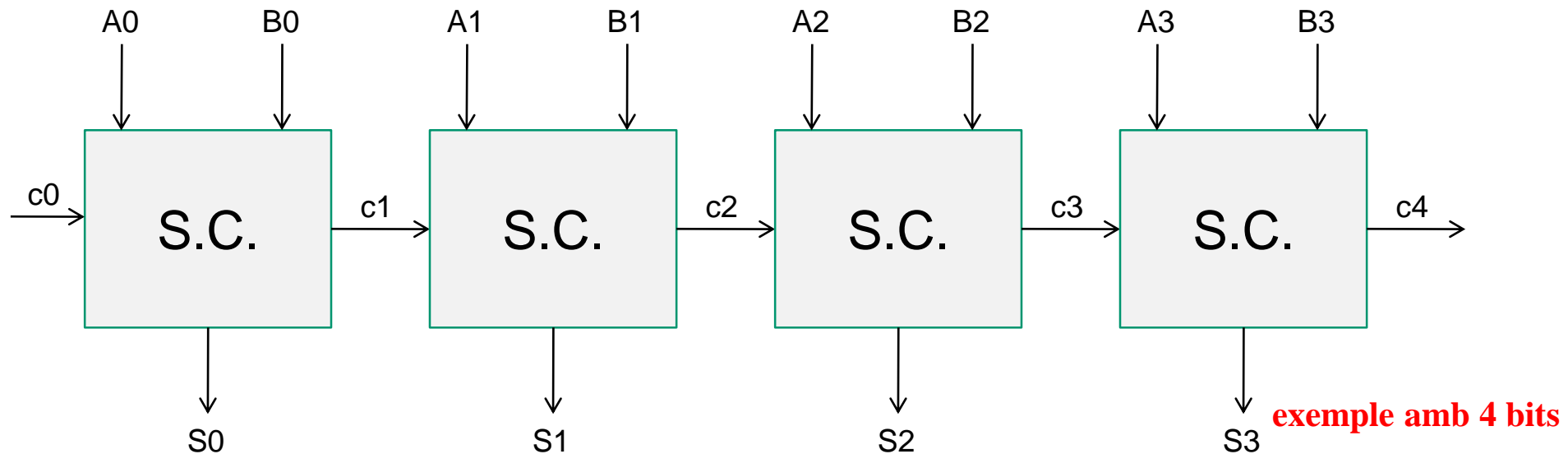
Per sumar números de 2 o més bits cal que tinguem present l'arrossegament (*carry*) que hem generat amb el bit anteriorment significatiu segons la taula següent:

Fent la simplificació per a les dues funcions S_i i c_{i+1} per separat obtenim el circuit següent:

Ripple-carry adder (propagador del carry)

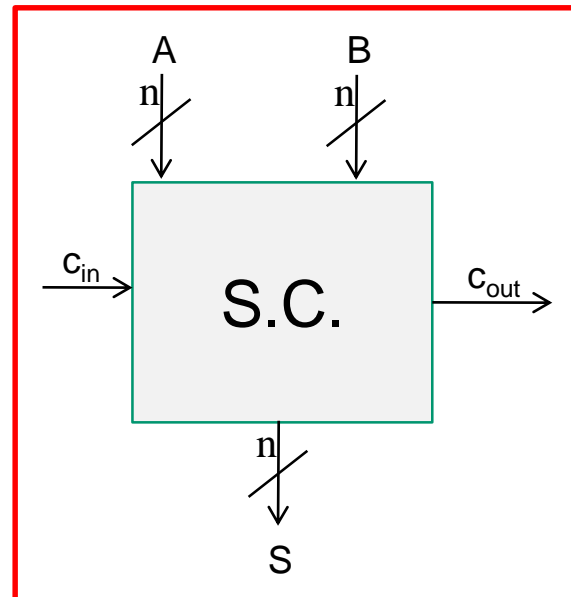
Consisteix en connectar el carry de sortida del sumador i -èssim al carry d'entrada del sumador $i+1$ -èssim.

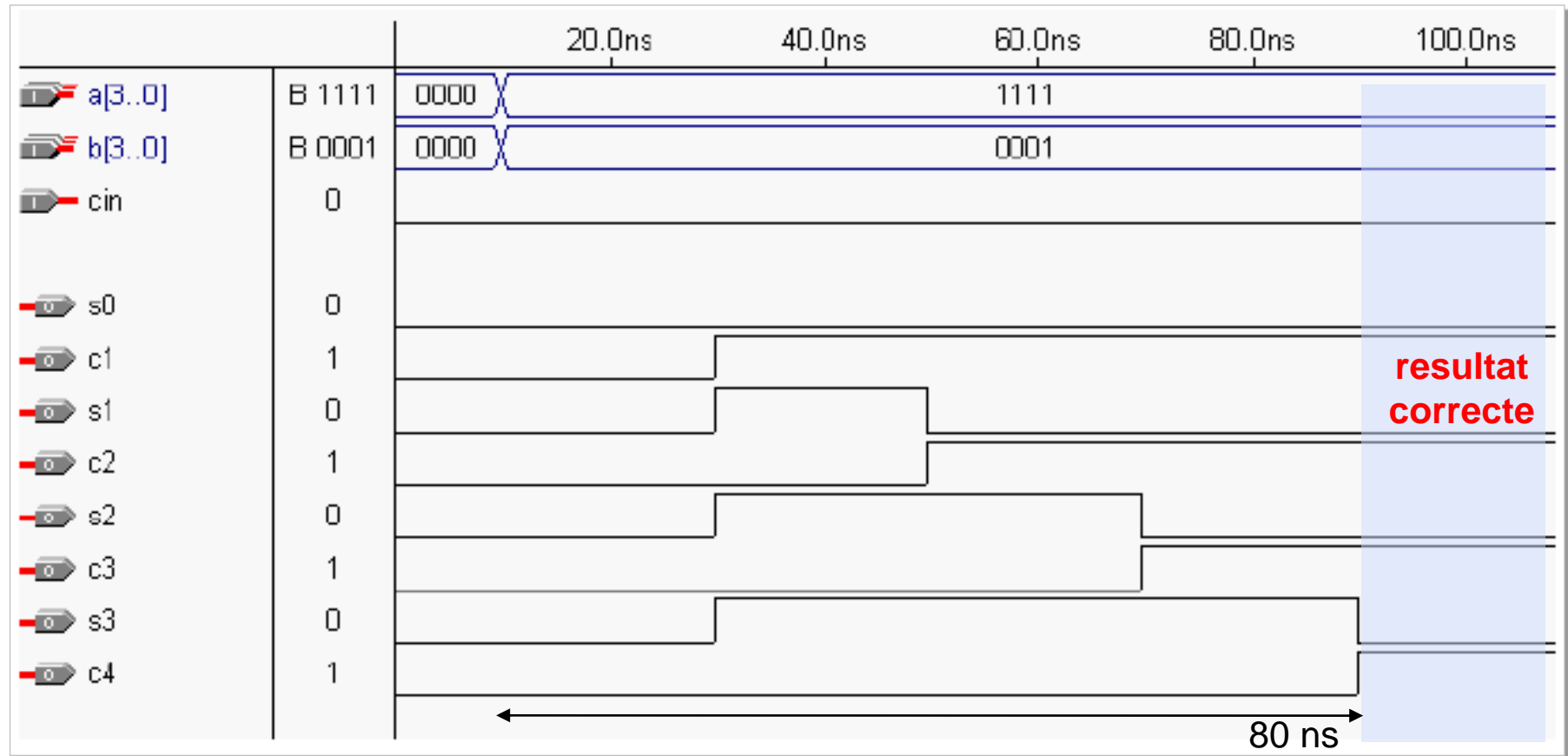
Ripple-carry adder (propagador del carry)

Consisteix en connectar el carry de sortida del sumador i -èssim al carry d'entrada del sumador $i+1$ -èssim.

**Sumador
Complet
de n bits**

Problema: Augmentant el nombre de bits a sumar, les etapes augmentem, per tant el sistema es molt lent (**retard proporcional al nombre de bits**)

Sumador amb generació anticipada del carry

Per tal de fer les sumes de forma més ràpida podem fixar-nos en com s'obté el terme d'arrossegament:

$$c_{i+1} = a_i \cdot b_i + (a_i + b_i) \cdot c_i = a_i \cdot b_i + (a_i \oplus b_i) \cdot c_i$$

En aquest cas podeu comprovar que la XOR és equivalent a la OR, el terme 11 que li falta a la XOR l'aporta la AND $a_i b_i$

Definim dos termes en aquest arrossegament, el terme generador (es genera al sumador d'1 bit) i el terme propagador (generat com a conseqüència de l'arrossegament d'entrada):

$$\begin{aligned} \text{Terme generador} \quad G_i &= a_i \cdot b_i \\ \text{Terme propagador} \quad P_i &= (a_i \oplus b_i) \end{aligned}$$

Per tant l'arrossegament l'obtenim a partir de: $c_{i+1} = G_i + P_i \cdot c_i$

Si apliquem aquesta relació de recurrència a la suma d'n bits, tenim:

$$c_1 = G_0 + P_0 c_0$$

$$c_2 = G_1 + P_1 c_1 = G_1 + P_1 G_0 + P_1 P_0 c_0$$

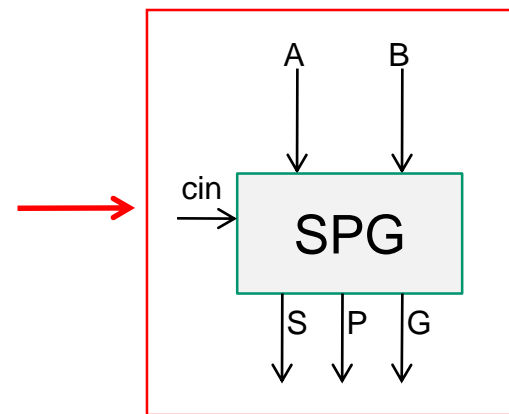
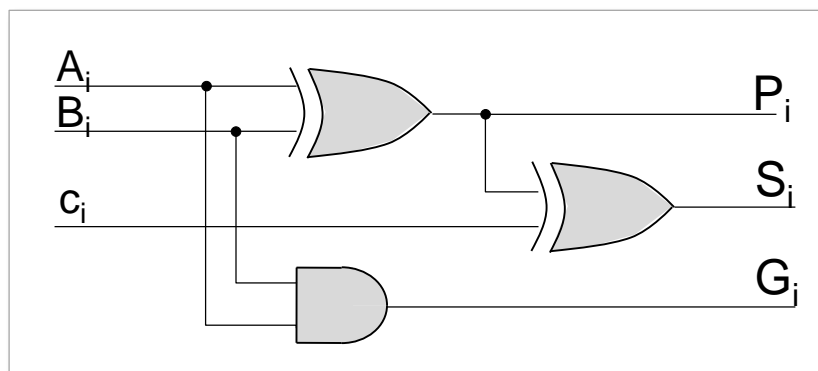
$$c_3 = G_2 + P_2 c_2 = G_2 + P_2 G_1 + P_2 P_1 G_0 + P_2 P_1 P_0 c_0$$

$$c_4 = G_3 + P_3 c_3 = G_3 + P_3 G_2 + P_3 P_2 G_1 + P_3 P_2 P_1 G_0 + P_3 P_2 P_1 P_0 c_0$$

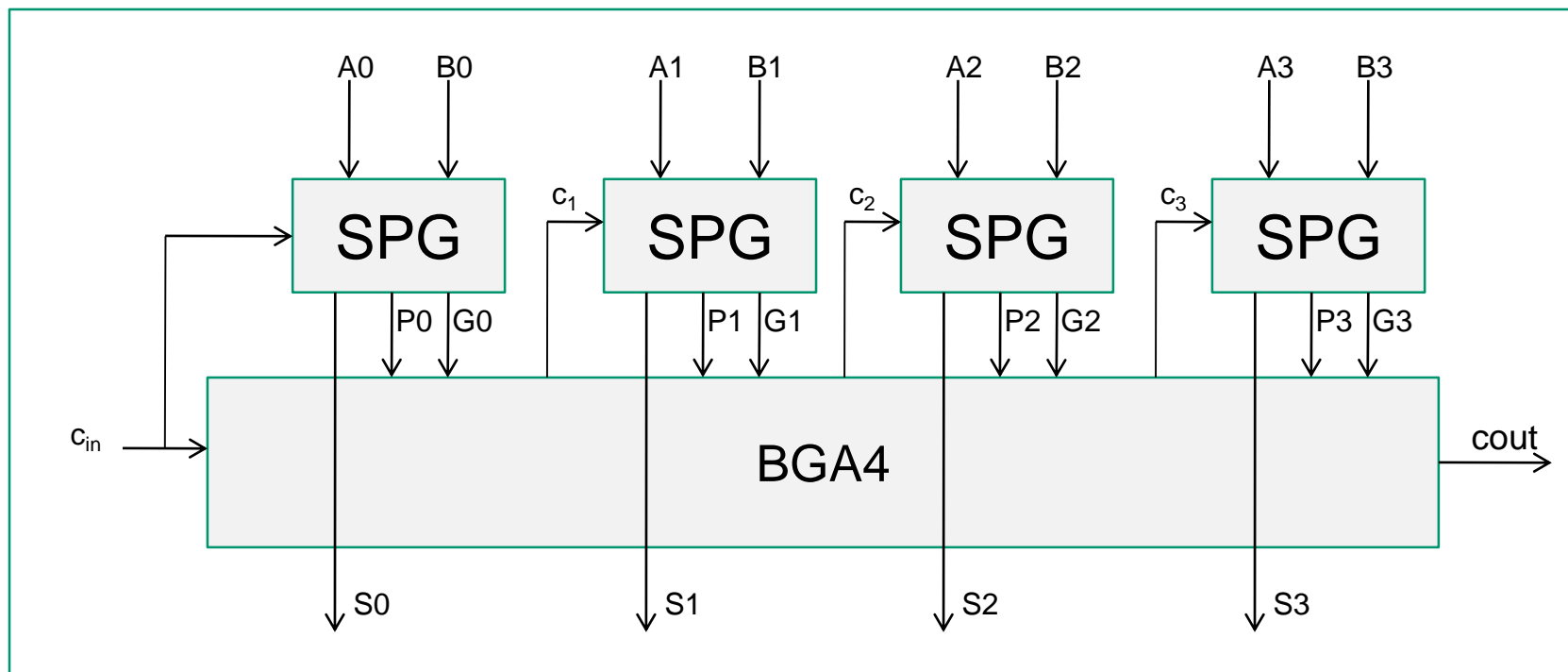
⋮

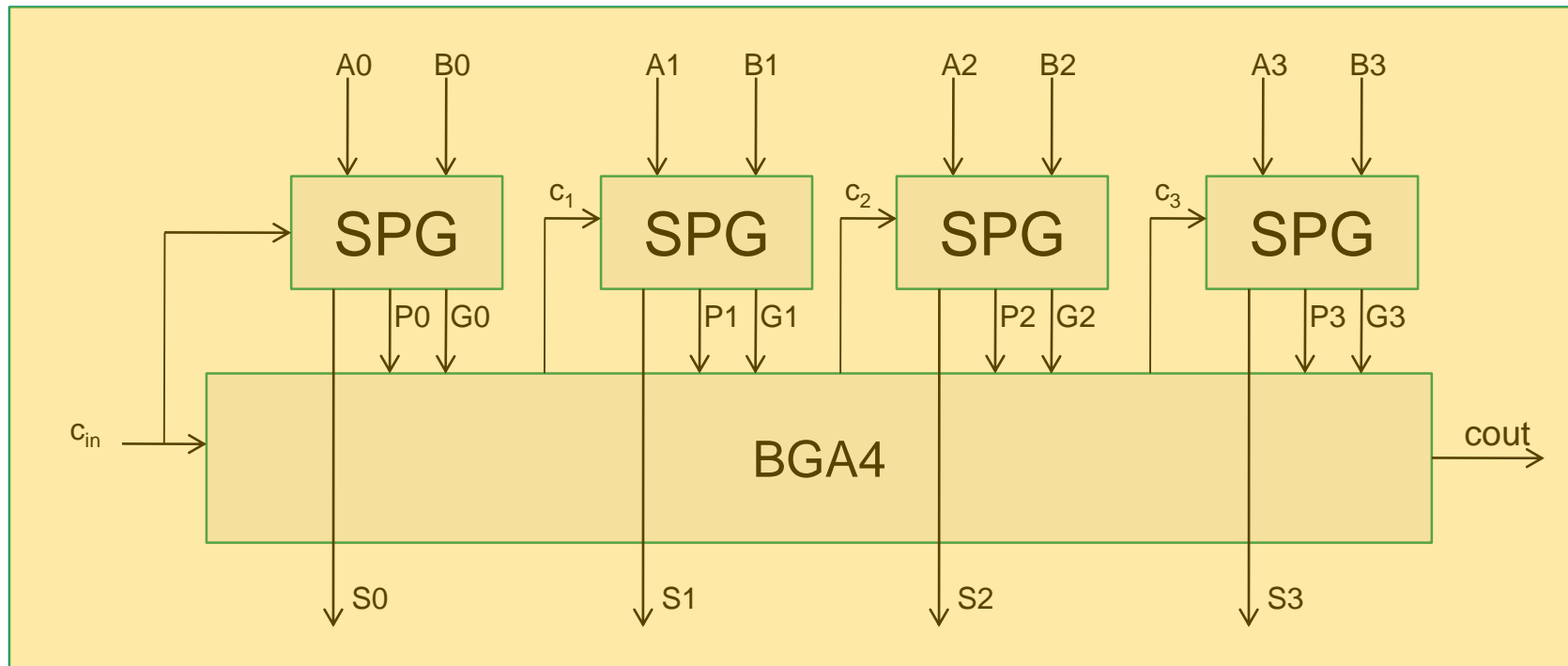
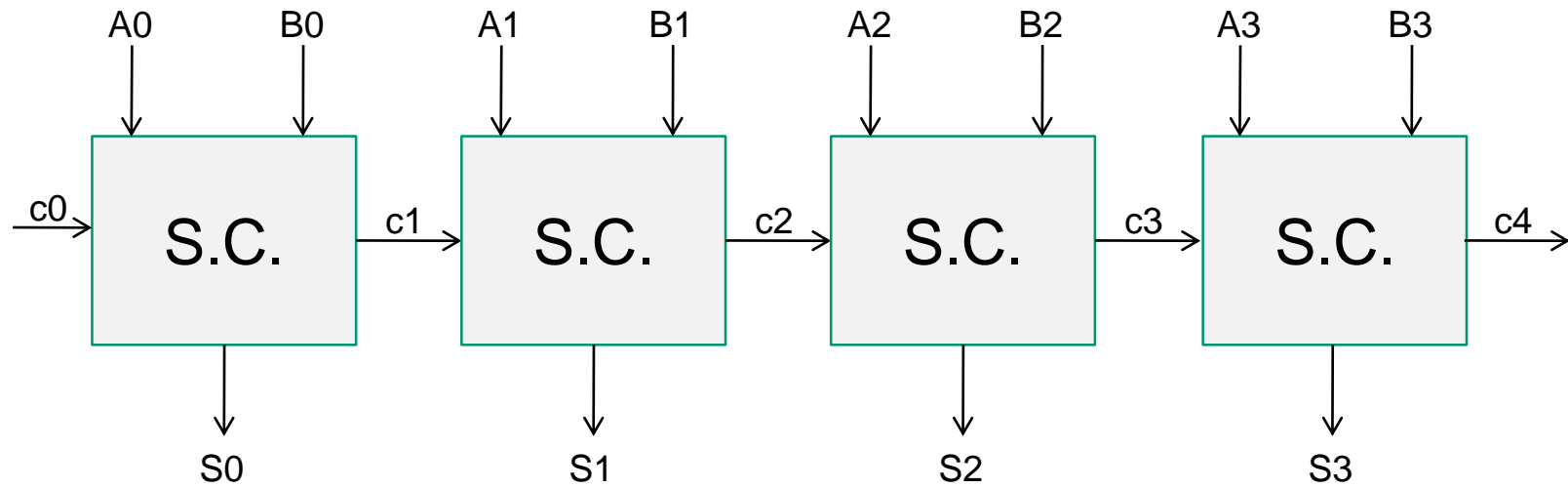
$$c_i = G_{i-1} + P_{i-1} c_{i-1} = G_{i-1} + P_{i-1} G_{i-2} + P_{i-1} P_{i-2} G_{i-3} + \dots + P_{i-1} P_{i-2} \dots P_1 c_0$$

Per tal de realitzar aquesta operació podem definir un nou bloc sumador que doni els termes suma, generador i propagador (**bloc SPG**):

Per tal de realitzar la suma de 4 bits fem servir 4 sumadors SPG i un *bloc generador d'arrossegament* (**BGA4**), que realitza totes les sumes i productes dels termes generador i propagador:

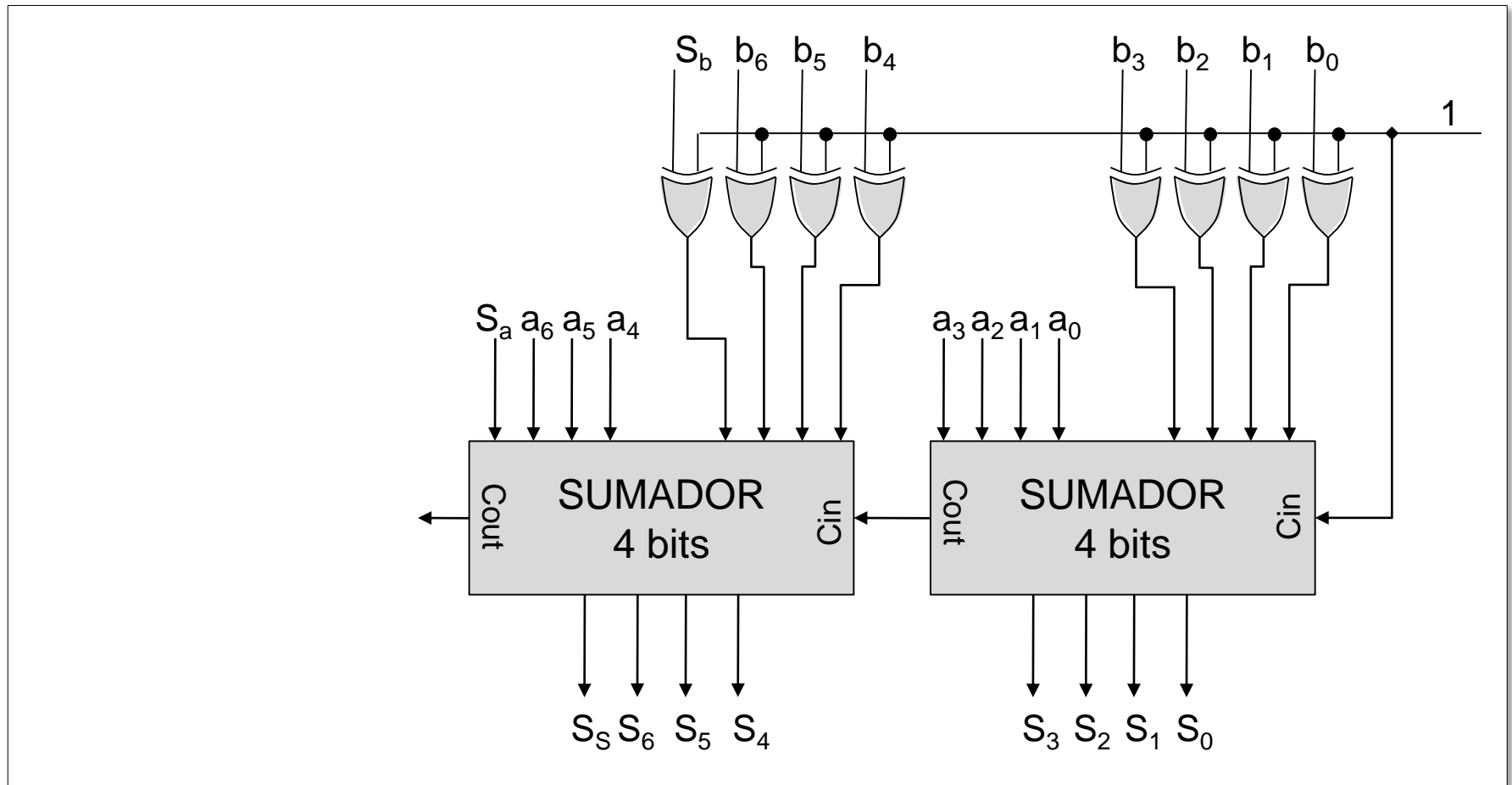
Restador

Tal com s'ha vist al tema 1, per fer resta de dos números és molt útil treballar amb la representació dels números negatius en complement a 2 (Ca2): *es complementa el substraend i se li suma al minuend.*

El **complement a 2** es realitza a partir del complement a 1 (inversió de tots el nombres) i sumant-li 1 al resultat:

1. El **complement a 1** el podem obtenir a partir de la funció **XOR**, que inverteix o no una entrada en funció del valor de l'altra entrada.
2. La **suma d'1** la realitzem utilitzant **l'arrossegament d'entrada**.

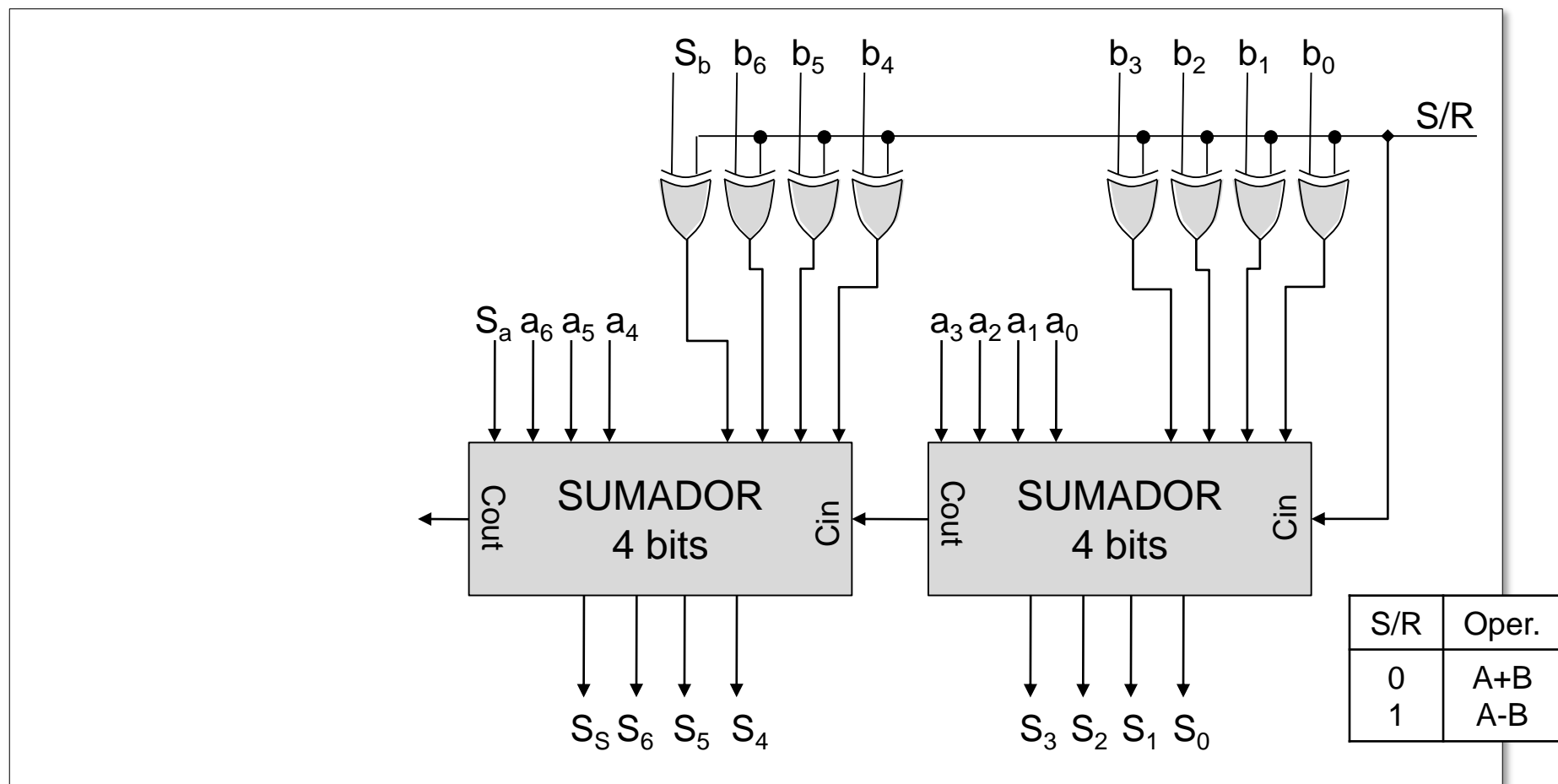
Exemple: RESTADOR de dos nombres A i B de 8 bits (7 bits + 1 bit de signe)
utilitzant 2 sumadors de 4 bits

Sumador / Restador

Per tal de realitzar un circuit que permeti sumar i restar es pot utilitzar una **senyal de control (S/R)** per tal de decidir si es fa la suma o la resta.

Exemple: SUMADOR / RESTADOR de dos nombres A i B de 8 bits (7 bits + 1 bit de signe) utilitzant 2 sumadors de 4 bits

Aquí per fer-ho més complert podem fer un circuit per detectar el **desbordament** (overflow), es a dir detectar quan no es poden realitzar de forma correcta les operacions que ens demanen. En aquest cas es produirà desbordament quan:

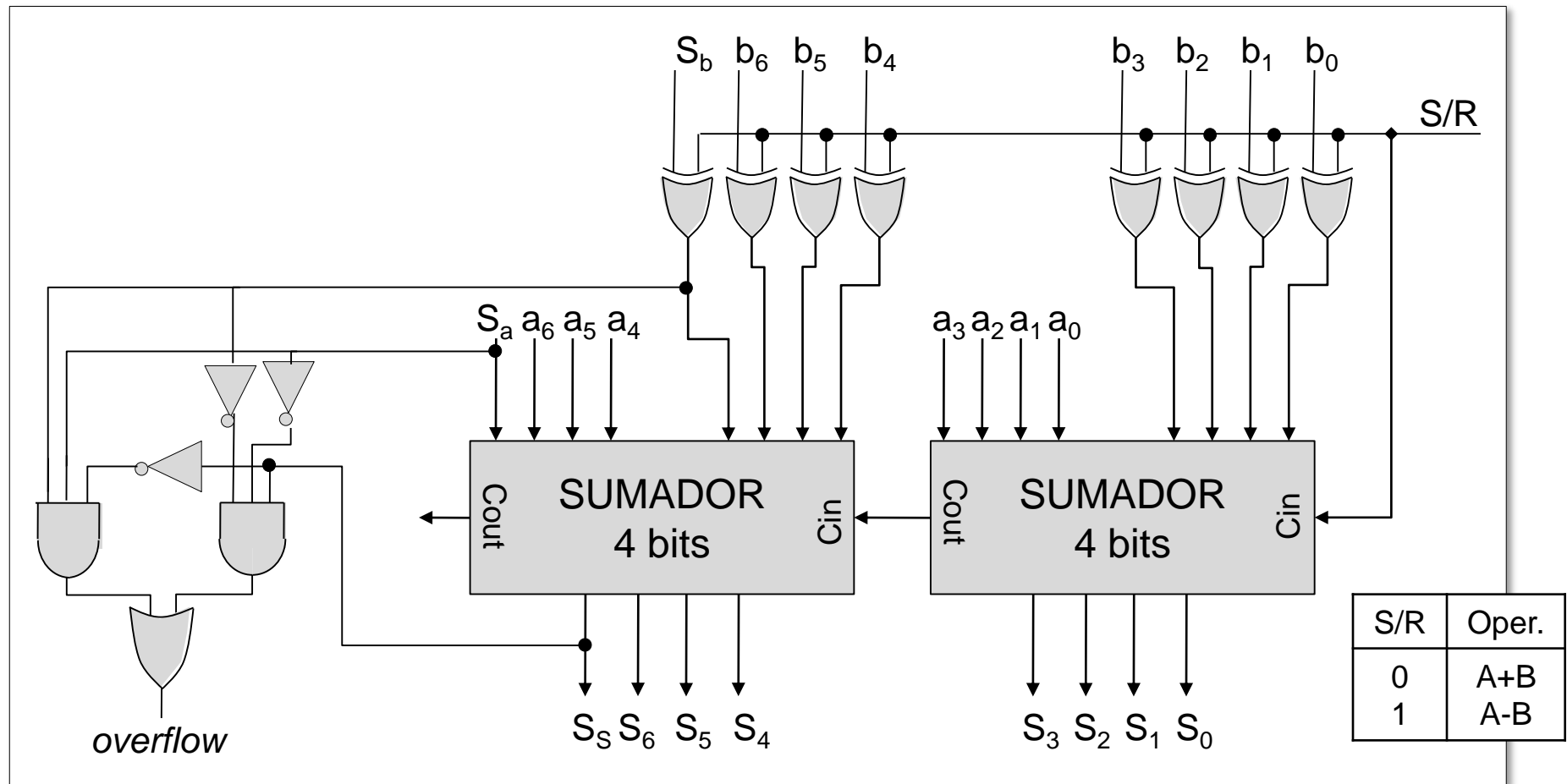
- (i) Si sumem dos nombres positius ($S_a=0$, $S_b=0$) i el bit de signe del resultat és ($S_s=1$)
- (ii) Si sumem dos nombres negatius ($S_a=1$, $S_b=1$) i el bit de signe del resultat és ($S_s=0$)
- (iii) Si restem un nombre negatiu d'un positiu ($S_a=0$, $S_b=1$) i el bit de signe del resultat és ($S_s=1$)
- (iv) Si restem un nombre positiu d'un negatiu ($S_a=1$, $S_b=0$) i el bit de signe del resultat és ($S_s=0$)

La simplificació d'aquesta funció és la següent:

$$D = \overline{S_s} S_a (S_b \oplus S/R) + S_s \overline{S_a} (\overline{S_b} \oplus S/R)$$

on S/R es la senyal de control que fa la suma ($=0$) i la resta ($=1$)
El circuit resultant del *sumador/restador amb desbordament* és:

Exemple: SUMADOR / RESTADOR de dos nombres A i B de 8 bits (7 bits + 1 bit de signe) utilitzant 2 sumadors de 4 bits, amb detecció de desbordament

Unitats aritmètico-lògiques (ALU)

És un circuit combinacional que permet de **realitzar funcions aritmètiques o lògiques** en funció d'unes **variables de control**.

Són la unitat central dels microprocessadors i d'altres sistemes digitals.

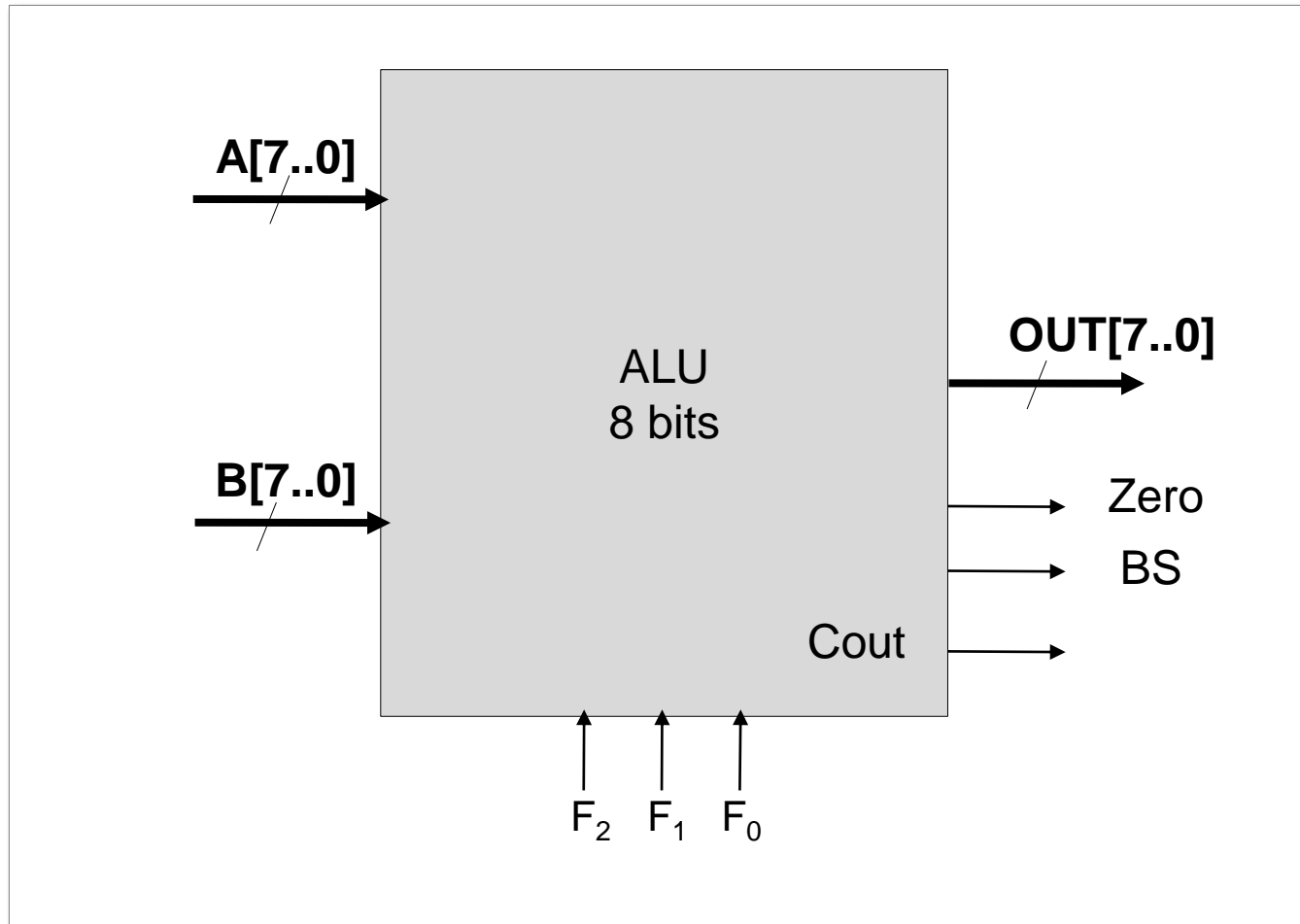
Treballa amb paraules d' n bits i, en funció d'unes variables de control F_j , realitza una sèrie de funcions (operacions) tant aritmètiques com lògiques.

Com a exemple dissenyarem una ALU amb el següent llistat d'operacions:

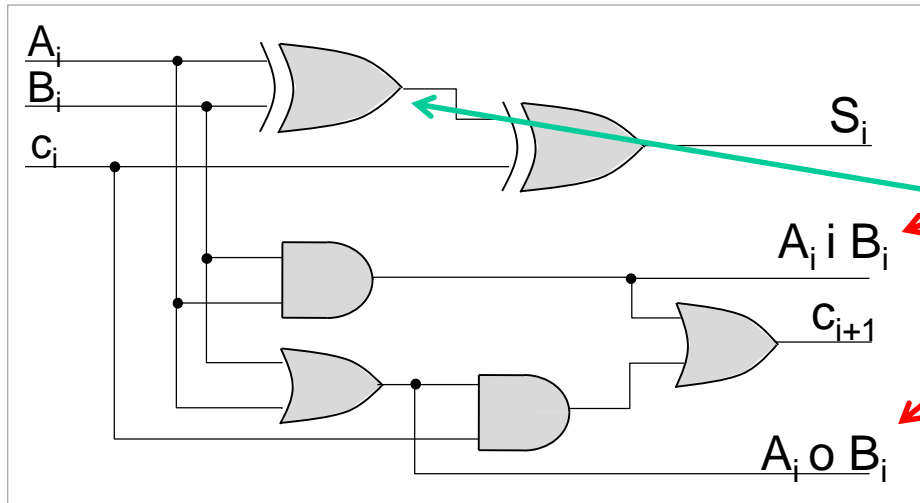
Tipus	Variables de selecció			OPERACIO
	F2	F1	F0	
Funció aritmètica	0	0	0	$A + B$
Funció aritmètica	0	0	1	$A - B$
Funció aritmètica	0	1	0	$A - 1$
Funció aritmètica	0	1	1	$A + 1$
Funció aritmètica	1	0	0	$C_a2 B$
Funció lògica	1	0	1	$A \text{ or } B$
Funció lògica	1	1	0	$A \text{ and } B$
Funció lògica	1	1	1	Transferir A

Com veiem amb 3 variables de selecció podem realitzar fins a 8 funcions diferents.

Dissenyarem una ALU de 8 bits amb 8 funcions Aritmètic/Lògiques en base al sumador modificat

Per tal de fer aquestes funcions es pot utilitzar un sumador complet igual que el presentat anteriorment, però modificat, per tal de poder extreure altres funcions necessàries apart de la suma i el *carry out*:

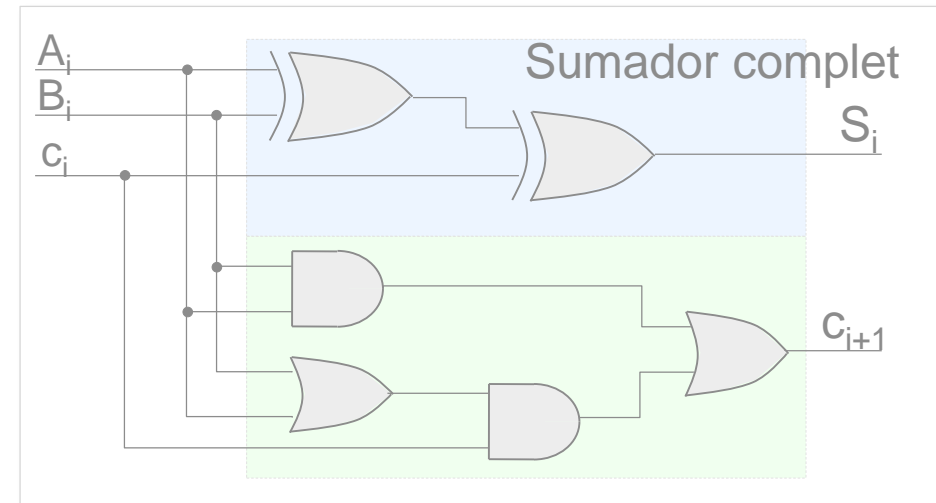

Extraiem les funcions
($A_i B_i$) i ($A_i \oplus B_i$)

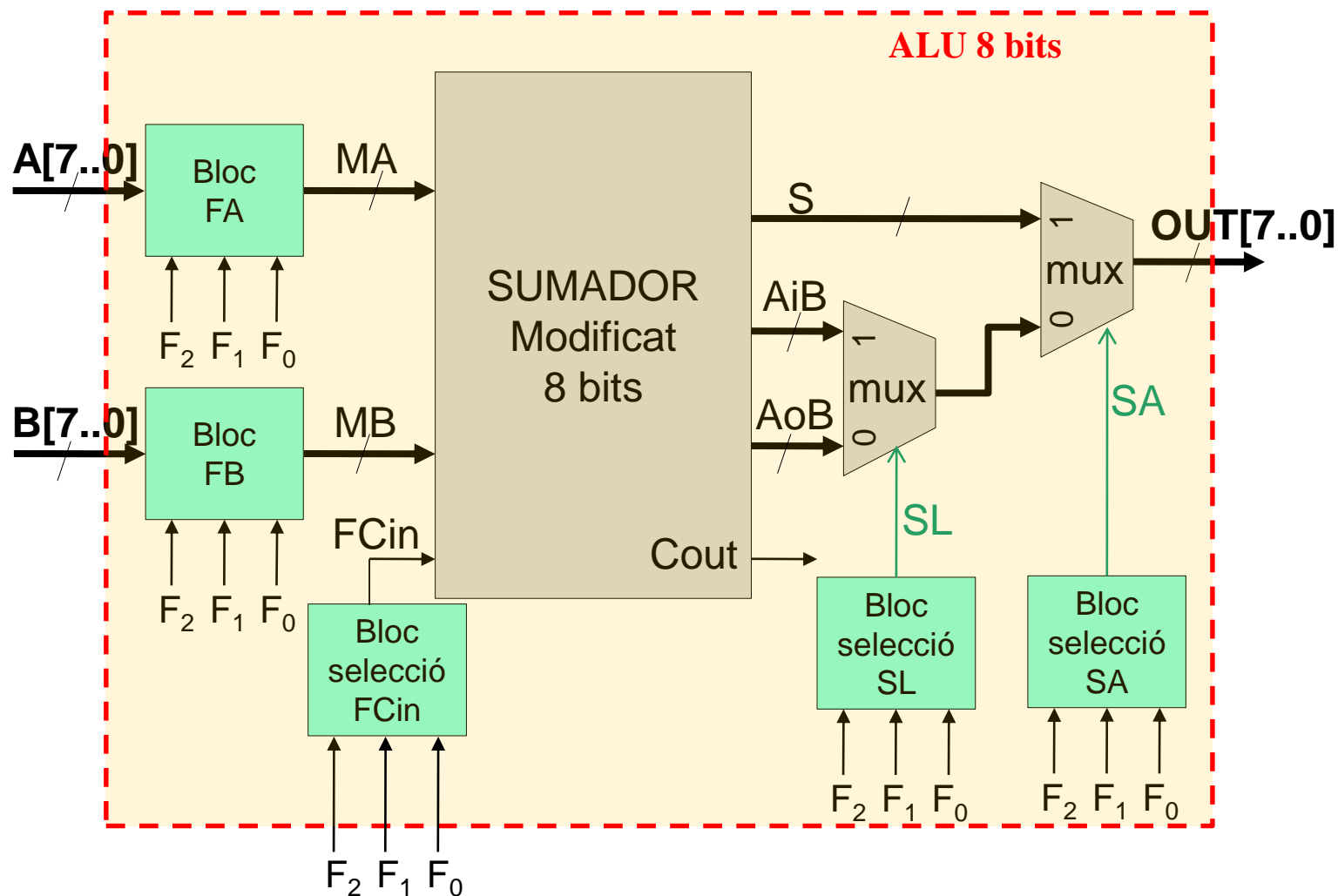
Podríem extreure també
la $A_i \oplus B_i$ si fos necessari

sumador complet modificat

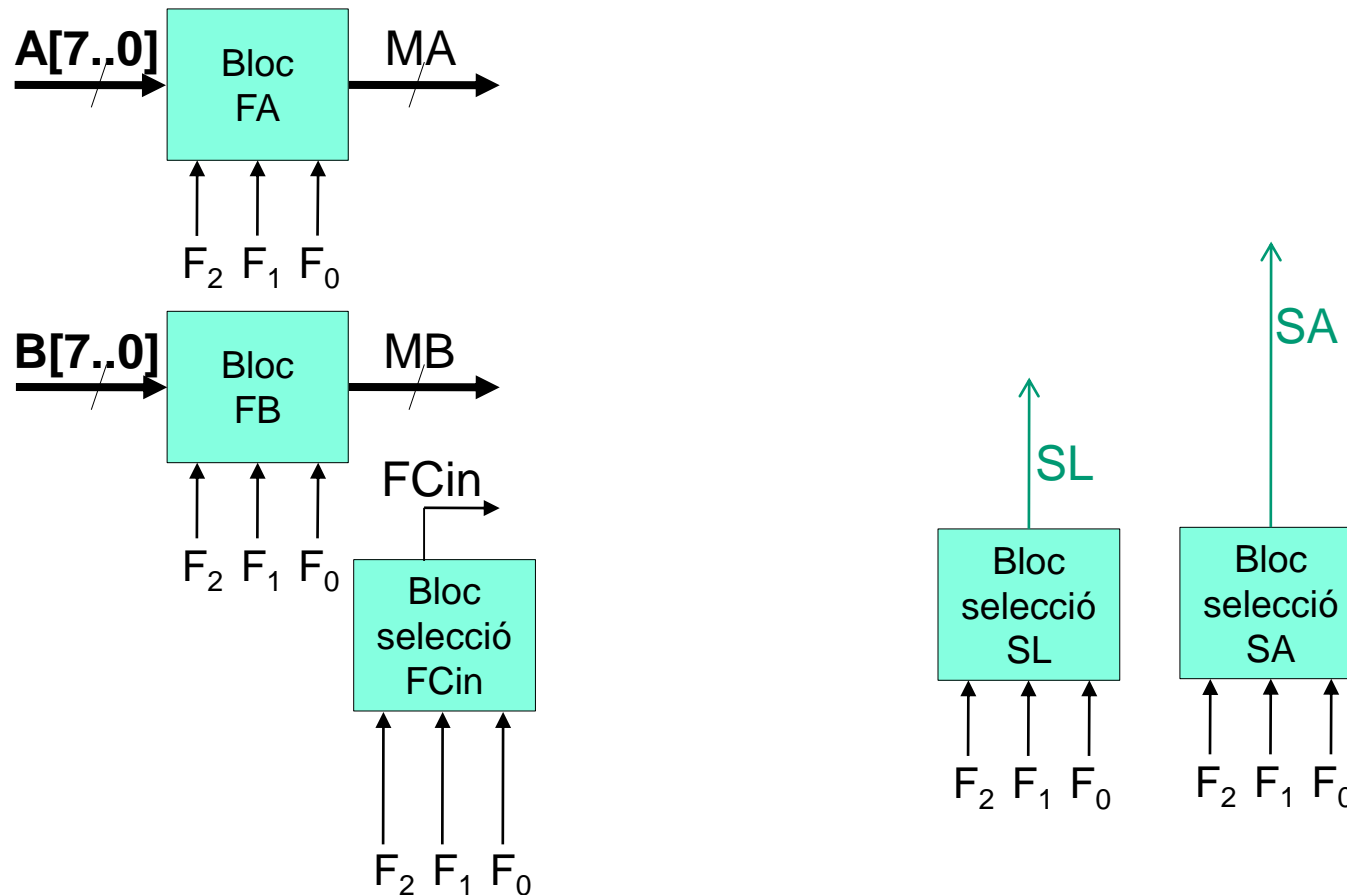
Utilitzarem 8 d'aquests connectats
pel carry in i carry out de bits
consecutius (de menys a més pes)

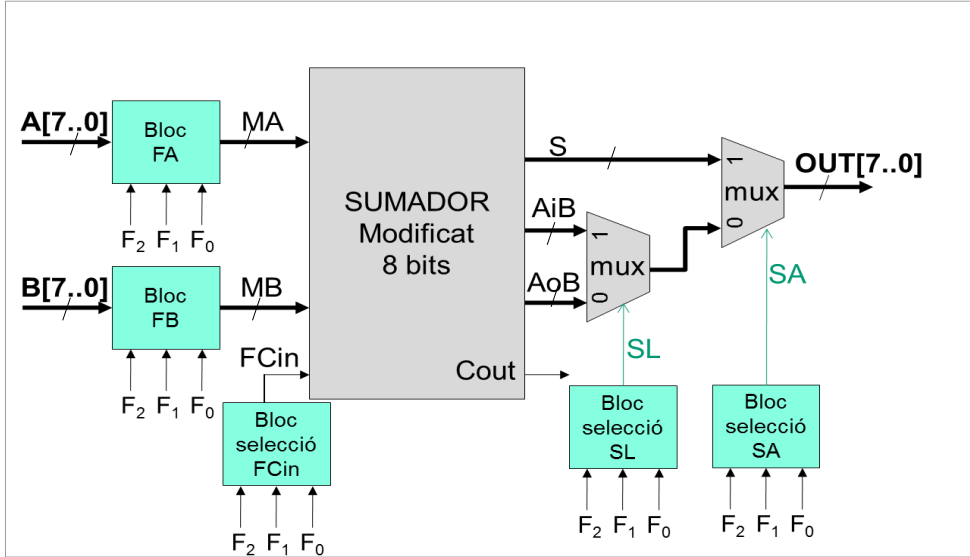

S'han definit unes variables de control SL i SA, així com uns blocs FA, FB i FCin que modifiquen les variables d'entrada del sumador modificat per tal de poder realitzar les operacions amb el mínim de blocs possibles.

Cal dissenyar les funcions lògiques dels blocs de selecció dels multiplexors que defineixen la sortida del ALU i les funcions lògiques de modificació de les entrades A, B i Carry in necessàries per fer les funcions que ens demanen

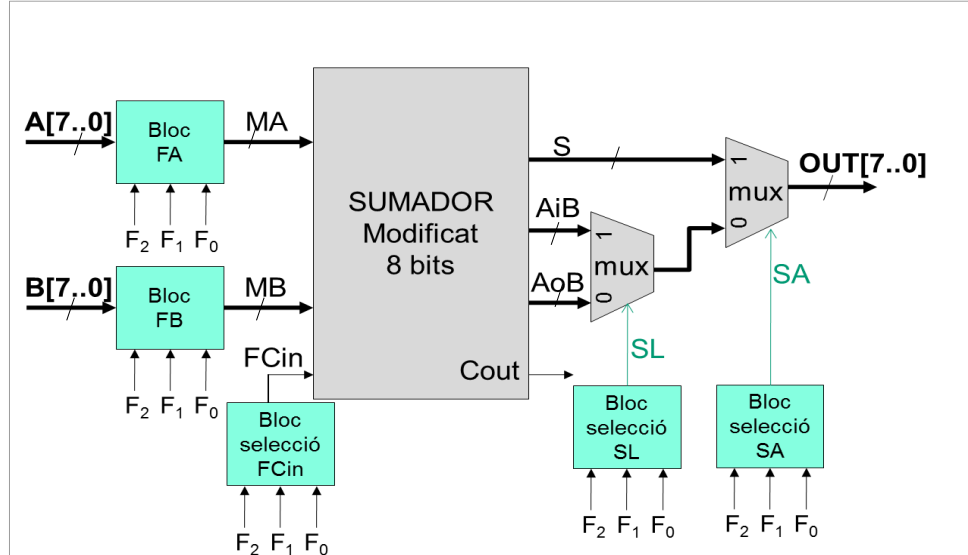

Tipus	Variables de selecció F2 F1 F0			OPERACIO
Funció aritmètica	0	0	0	$A + B$
Funció aritmètica	0	0	1	$A - B$
Funció aritmètica	0	1	0	$A - 1$
Funció aritmètica	0	1	1	$A + 1$
Funció aritmètica	1	0	0	$\text{Ca2 } B$
Funció lògica	1	0	1	$A \text{ or } B$
Funció lògica	1	1	0	$A \text{ and } B$
Funció lògica	1	1	1	Transferir A

En base a la taula de funcions construïm la taula de la veritat dels blocs que hem de dissenyar

F2 F1 F0	Operació	MA[7..0]	MB[7..0]	FCin	Sortida	SA	SL
0 0 0	$A + B$	A[7..0]	B[7..0]	0	S	1	X
0 0 1	$A - B$	A[7..0]	$/B[7..0]$	1	S	1	X
0 1 0	$A - 1$	A[7..0]	11111111	0	S	1	X
0 1 1	$A + 1$	A[7..0]	00000000	1	S	1	X
1 0 0	$\text{Ca2 } B$	00000000	$/B[7..0]$	1	S	1	X
1 0 1	$A \text{ or } B$	A[7..0]	B[7..0]	X	OR	0	0
1 1 0	$A \text{ and } B$	A[7..0]	B[7..0]	X	AND	0	1
1 1 1	Transferir A	A[7..0]	11111111	X	AND	0	1

Per calcular MA i MB haurem de postular amb quines portes es podem trobar aquestes funcions de sortida de cada bloc.

Ara ja podem calcular els mapes de Karnaugh de FCin, SA i SL (on hi ha 0's, 1's i X's) en funció de F2, F1 i F0.

F2	F1	F0	Operació	MA[7..0]	MB[7..0]	FCin	Sortida	SL	SA
0	0	0	A + B	A[7..0]	B[7..0]	0	S	X	1
0	0	1	A – B	A[7..0]	/B[7..0]	1	S	X	1
0	1	0	A – 1	A[7..0]	11111111	0	S	X	1
0	1	1	A + 1	A[7..0]	00000000	1	S	X	1
1	0	0	Ca2 B	00000000	/B[7..0]	1	S	X	1
1	0	1	A or B	A[7..0]	B[7..0]	X	OR	0	0
1	1	0	A and B	A[7..0]	B[7..0]	X	AND	1	0
1	1	1	Transferir A	A[7..0]	11111111	X	AND	1	0

Disseny de les funcions de **control de sortida (SA i SL)** i FCin

F2	F1	F0	FCin	SA	SL
0	0	0	0	1	X
0	0	1	1	1	X
0	1	0	0	1	X
0	1	1	1	1	X
1	0	0	1	1	X
1	0	1	X	0	0
1	1	0	X	0	1
1	1	1	X	0	1

F_2F_1	00	01	11	10
F_0				
0	0	0	X	1
1	1	1	X	X

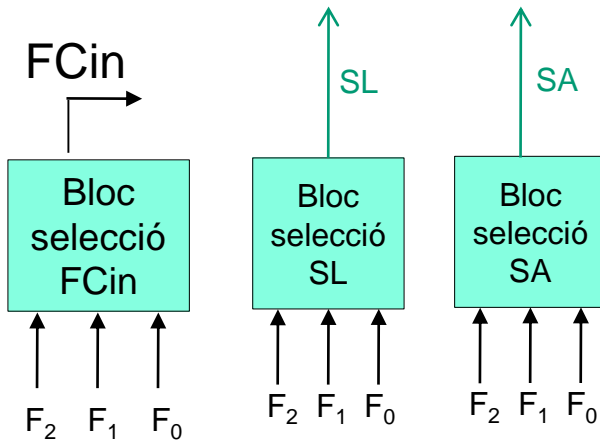
$$FC_{in}=F_2+F_0$$

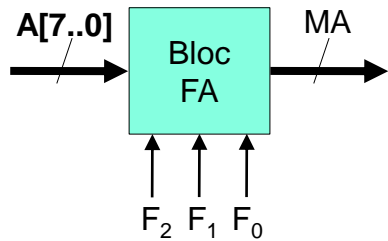
F_2F_1	00	01	11	10
F_0				
0	1	1	0	1
1	1	1	0	0

$$SA=\neg F_1/\neg F_0+\neg F_2$$

F_2F_1	00	01	11	10
F_0				
0	X	X	1	X
1	X	X	1	0

$$SL=F_1$$

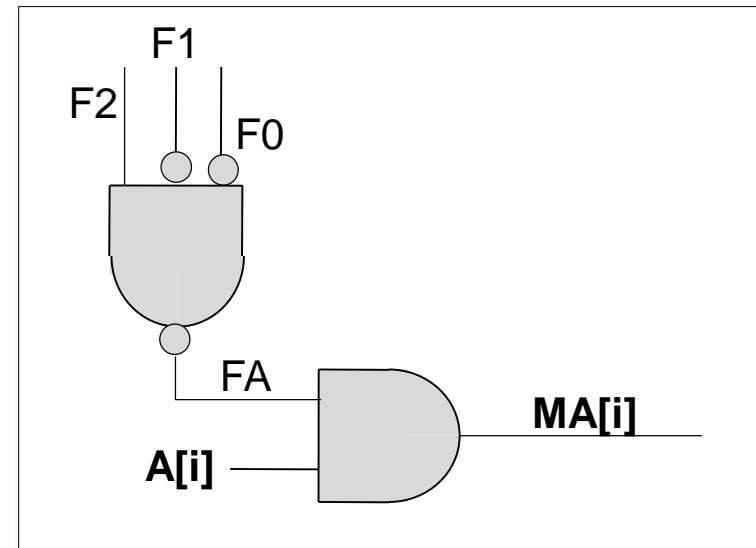

F2	F1	F0	MA[7..0]	FA
0	0	0	A[7..0]	1
0	0	1	A[7..0]	1
0	1	0	A[7..0]	1
0	1	1	A[7..0]	1
1	0	0	00000000	0
1	0	1	A[7..0]	1
1	1	0	A[7..0]	1
1	1	1	A[7..0]	1

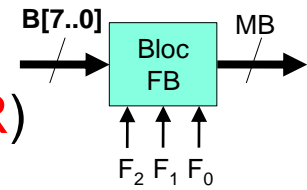
Quan $F2=1$, $F1=0$ i $F0=0$, el senyal $FA=0$, per tant cadascun dels bits $MA[i]=0$

Per implementar el **bloc FA** cal que fem que MA sigui igual a A excepte en el cas 100, llavors la MA valdrà 00...0. Això es pot aconseguir amb una **porta AND** de 2 entrades a cadascun dels bits A_i ,

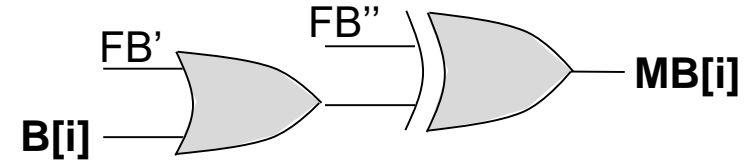
Les condicions pel **bloc FB** són més complexes, ja que ens cal:

- Poder complementar o deixar passar (realitzable amb portes **XOR**)
- Posar tot a 1 (realitzable amb portes **OR**)
- Posar tot a 0 (realitzable amb AND o NOR, o **complementant l'anterior**)

Definirem 2 blocs:

- FB' (control de porta OR) i
- FB'' (segona entrada de la porta XOR)

F2	F1	F0	MB[7..0]	FB'	FB''
0	0	0	B[7..0]	0	0
0	0	1	/B[7..0]	0	1
0	1	0	11111111	1	0
0	1	1	00000000	1	1
1	0	0	/B[7..0]	0	1
1	0	1	B[7..0]	0	0
1	1	0	B[7..0]	0	0
1	1	1	11111111	1	0

F ₂ F ₁	00	01	11	10
F ₀ 0	0	2	6	4
1	1	3	7	5

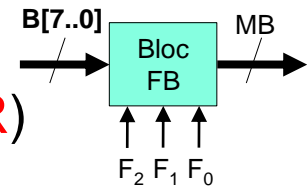
$$FB' = /F_2 F_1 + F_1 F_0$$

F ₂ F ₁	00	01	11	10
F ₀ 0	0	2	6	4
1	1	3	7	5

$$FB'' = /F_2 F_0 + F_2 /F_1 /F_0$$

Les condicions pel **bloc FB** són més complexes, ja que ens cal:

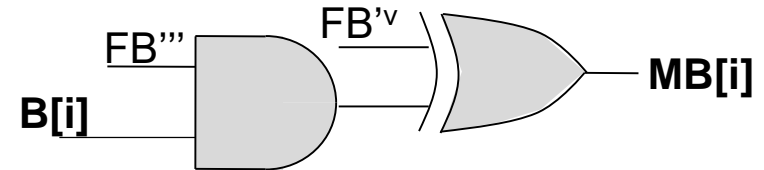
- Poder complementar o deixar passar (realitzable amb portes **XOR**)
- Posar tot a 1 (realitzable amb portes **OR**)
- Posar tot a 0 (realitzable amb AND o NOR, o **complementant l'anterior**)

Definirem 2 blocs:

- FB''' (control de porta AND) i
- FB'^v (segona entrada de la porta XOR)

Si ho fem amb ANDs enlloc d'ORs

F2	F1	F0	MB[7..0]
0	0	0	B[7..0]
0	0	1	/B[7..0]
0	1	0	11111111
0	1	1	00000000
1	0	0	/B[7..0]
1	0	1	B[7..0]
1	1	0	B[7..0]
1	1	1	11111111

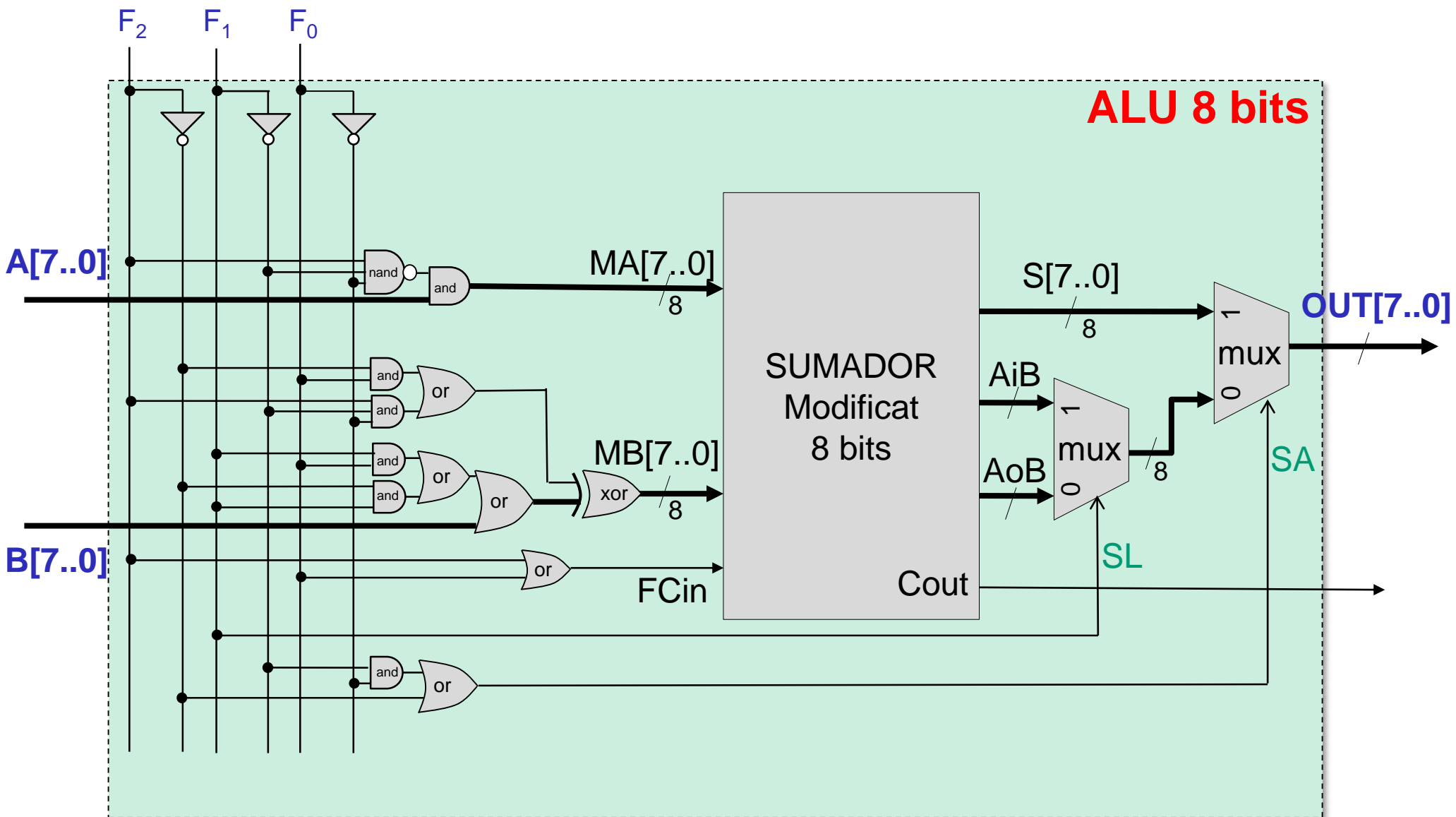
FB'''	FB'^v
1	0
1	1
0	1
0	0
1	1
1	0
1	0
0	1

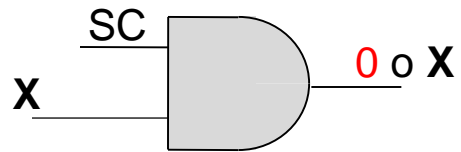
F_2F_1	00	01	11	10
F_0				
0	0 1	2 0	6 1	4 1
1	1 1	3 0	7 0	5 1

$$FB''' = F_2 / F_0 + / F_1$$

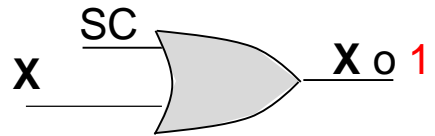
F_2F_1	00	01	11	10
F_0				
0	0 0	2 1	6 0	4 1
1	1 1	3 0	7 1	5 0

$$FB'^v = F_2 \oplus (F_1 \oplus F_0)$$

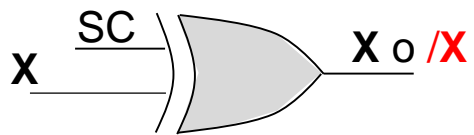

Una porta AND pot forçar la sortida 0

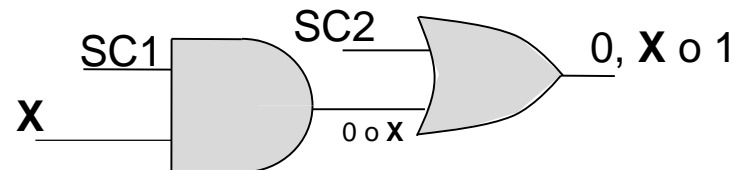
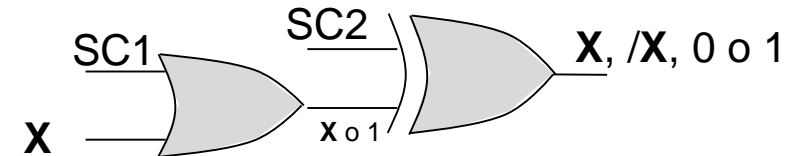
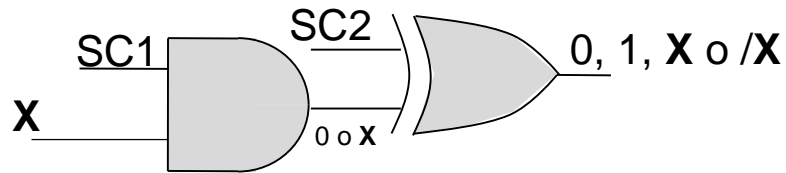

Una porta OR pot forçar la sortida 1

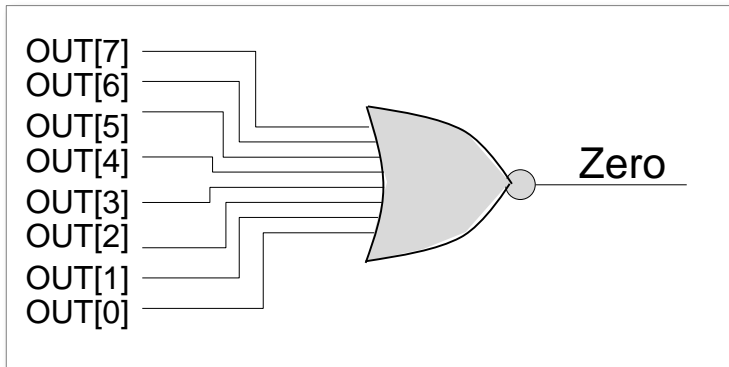
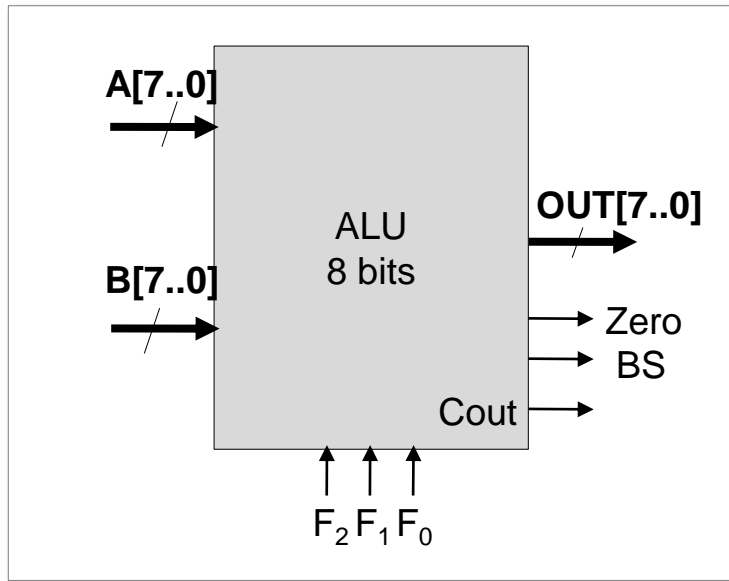

Una porta XOR pot forçar tenir a la sortida la entrada o la seva negada

Per fer més opcions hem de fer combinacions de portes

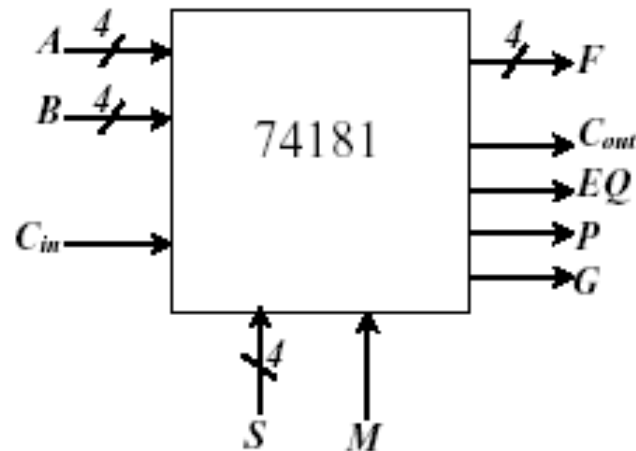
Sortides Zero i BS

- La Sortida **Zero** és una sortida que dóna un 1 quan tots els bits del resultat (OUT[7..0]) són 0, per tant és una funció NOR dels 8 bits
- La **BS**, és directament el bit de signe del resultat
- Aquestes dues sortides són útils quan es vol implementar una **comparació** amb l'ALU. Les comparacions es fan amb una **resta** i la sortida Zero indica la **igualtat** i quan A i B són diferents el BS indica **quin és el més gran**

A.L.U. 74181

Pin-out

Variables de control

M mode d'operació: lògica ($M=1$) o aritmètica ($M=0$)

S selecció de funció (16 de lògiques i 16 d'aritmètiques)

Sortides aritmètiques

$EQ = F_3F_2F_1F_0$ detecció de sortida zero

$C_{out} = 0$ (sortida < 16) o 1 (sortida ≥ 16)

P, G termes propagat i generat de la suma aritmètica

Exemple d'una ALU comercial

Taula de funcions de l'ALU 74181

$S_3S_2S_1S_0$	$M=1$	$M=0$
0000	$F=A'$	$w=v(A)+v(C_{in})$
0001	$F=(A+B)'$	$w=v(A+B)+v(C_{in})$
0010	$F=A'B$	$w=v(A+B')+v(C_{in})$
0011	$F=(0,0,0,0)$	$w=v(C_{in})$
0100	$F=(AB)'$	$w=v(A)+v(AB')+v(C_{in})$
0101	$F=B'$	$w=v(A+B)+v(AB')+v(C_{in})$
0110	$F=XOR(A,B)$	$w=v(A)-v(B)-v(C'_{in})$
0111	$F=AB'$	$w=v(AB')-v(C'_{in})$
1000	$F=A'+B$	$w=v(A)+v(AB)+v(C_{in})$
1001	$F=XNOR(A,B)$	$w=v(A)+v(B)+v(C_{in})$
1010	$F=B$	$w=v(A+B')+v(AB)+v(C_{in})$
1011	$F=AB$	$w=v(AB)-v(C'_{in})$
1100	$F=(1,1,1,1)$	$w=v(A)+v(A)+v(C'_{in})$
1101	$F=A+B'$	$w=v(A+B)+v(A)+v(C_{in})$
1110	$F=A+B$	$w=v(A+B')+v(A)+v(C_{in})$
1111	$F=A$	$w=v(A)-v(C'_{in})$